

TOPONIMI BOGDAŠIĆA, MRČEVCA I KAVČA

I. BOGDAŠIĆ

Bogdašić — ranije Bogdašice,¹ a pravilno bi bilo Bogdašići² — leži na zapadnoj strani poluotoka Vrmca. Sa istoka se graniči Mulom, sa zapada Mrčevcom i Tivtom, sa juga Kavčem, sa jugoistoka Kavčom i Škaljarima, sa sjeveroistoka Prčanjom, sa sjeverozapada Gornjom Lastvom, te sa jugozapada Kavčom i Mrčevcom.

Gornji Bogdašić je po Ivu Stjepčeviću dobio ime po nekom Bogdaši iz Pasiglava početkom XIV v.,³ dok je Donji Bogdašić sve do konca XIV v. nosio naziv Gradac, odnosno Grace, po lokalitetu na kome se nalazi župna crkva sv. Petra. Kada se ime Bogdašić proširilo i na donje selo, naziv Grace nestaje.⁴

Ovdje želimo skrenuti pažnju da se komponente naziva Bogdašić,⁵ neovisno o vremenu njegovog postanka, i one susjednog predrimskog toponima THEODOS za grad Tivat etimološki dodiruju. Bogdašić = BOG + DAŠ uz dodatak sufiksa -ić, odnosno -ići, kao oznaku imenice, dobiva se naziv Bogdašić u svim varijantama, kao što i naziv Teodos = THEO + DOS (u prevodu: Bogu da) ima dvije iste osnovne riječi — BOG i DATI.

Petar Skok koristeći komponente navedenih naziva izvodi latinsko ime DEODATUS, u prevodu: BOGU DAN, a nikako, kako on prevodi, BOGU DAO,⁶ jer DATUS znači samo DAN, particip

¹ Ivo Stjepčević, *Katedrala sv. Tripuna*, Split 1938, str. 67.

² IAK, SN XII, str. 217. „... et usque in diem presentem habuit in sua potestate (ambraclium) molendini positi in Bogdassichiis...“

³ Ivo Stjepčević, *Lastva*, Kotor 1934, str. 8—9.

⁴ Isto, str. 10.

⁵ Pored Bogdašića u Boki Kotorskoj pominju se u našoj zemlji još tri sela s tim nazivom. Jedno se nalazi u Hercegovini, jedno u Bosni u travničkom okrugu, te jedno u Slavoniji u blizini Pakraca (up. Rječnik hrvatskog ili srpskog jezika JAZU, I, Zagreb 1880—1882, str. 485.)

⁶ Petar Skok, *Etimološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU*, str. 182.

perfekta pasivnog od DARE, a ne DAO, pošto u latinskom jeziku ne postoji particip perfekta aktivnog, a imaju ga samo deponentia i to po značenju ali ne po obliku, tako da se jedino mogu prevesti glagolskim prilogom prošlosti na »-vši«, npr.: hortatus — osokolivši. Prema tome u prevedenici BOGU DAN ono »u« je spojni vokal te, ako ga uklonimo, nije više prevedenica od DEODATUS, a naše ime BOGDAN nije nastalo po nekoj šemi u tvorbi riječi već prema jezičkom osjećanju latinskog pisara za naše glasove.

Kod G. Čremošnika se nalaze na latinskom napisana imena grbaljskih pobunjenika među kojima navodi: Bogodanus Priboevich i Bogodanus Stoicovich gdje imamo spojni vokal »o«, a onda imamo i ime Bogdanus Nicoevich, bez spojnog vokala »o«, koje ne bismo, kako je gore rečeno, mogli smatrati prevedenicom od Deodatus, već jedino imenica stvorena prema jezičkom osjećanju latinskog pisara dodatkom sufiksa »-us« kao oznaku imenice.

U notarskim svescima nailazimo na nedosljedno pisanje korijena grčkog naziva THEODOS, jer ih je notar pisao rukovodeći se sad klasičnim latinskim jezikom, sad talijanskim jezikom, sad narodnim latinskim jezikom. Tako smo utvrdili četiri varijante i to: »theu-«, »teu-«, »theo-« i »teo-«. Korijeni »teu-« i »teo-« se javljaju pod uticajem talijanskog odnosno narodnog latinskog jezika u kojima ne postoji haknuti »t«.

Upoređenjem grčkog naziva THEODOS sa latinskim nazivom THEUDUS jasno se vidi da latinski završetak -us odgovara grčkom završetku -os pri čemu treba napomenuti da pravi klasični naziv treba da glasi THEODUS, a nikako THEUDUS, mada se u arhivskim svescima nailazi na takav oblik. Klasični naziv THEODUS odgovara u narodnom latinskom jeziku nazivima TEODUS i TEUDUS, jer je istom tendencija da se pomiješa vokal »u« sa vokalom »o«,⁶ te otud imamo korjene »teo-« i »teu-«. Takvu pojavu imamo ne samo u latinskom već i u armenskom jeziku.⁷ Od narodne varijante TEODUS postao je talijanski naziv TEODO.⁸

Nije k tome isključeno da se od druge narodne varijante TEUDUS nije mogao razviti naš naziv TIVAT, što ćemo pokušati da dokažemo slijedećom etimološkom analizom: Ako u prvom slogu dozvoljavamo mogućnost ablauta »e→i«, a u drugom slogu je »u«, poluvokal, jer u narodnom latinskom jeziku vokali »e«, »i«, »u« postaju kratki kad se nađu između vokala i konsonanta,⁹ onda se »u« izgovara »v« kao i u klasičnom latinskom jeziku gdje je vokal pred vokalom kratak.¹⁰ Takvu pojavu imamo i u talijanskom i u

⁶ Up. Vittore Pisani, Grammatica latina storica e comparativa, Torino 1948, str. 74.

⁷ Isto, str. 80.

⁸ Up. našu radnju »Godišnjaku Pomorskog muzeja u Kotoru« XXVII—XXVIII, str. 158—159.

⁹ Vittore Pisani, nav. dj. str. 46.

¹⁰ Gortan-Gorski-Pauš, Latinska gramatika, Zagreb 1954, str. 10.

španskom jeziku. Ovakvom analizom dobili smo korijen našeg naziva TIVAT: »TIV-«, koji, ako primijenimo u latinskom obliku TEUDUS po odbitku nama nepotrebnog završetka »-us«, dobivamo oblike: TIV(A)D, TIVDA, TIVDU, TIVDE, TIVDOM, gdje je radi lakšeg izgovora »t« potislo »d«, te imamo: TIV(A)T, TIVTA, TIVTU, TIVTE, TIVTOM.

U Bogdašiću smo zabilježili petnaest bratstava i to: PETKOVICI, JANOVICI, MASLOVARI, BRAJACI, MAROVICI, LUKOVICI, BISKUPOVICI, ŠIMUNOVICI, TRIPINOVICI, POPOVICI, MARKOVICI, BAJI, CIKI, BRKANI i ĐURAŠEVIĆI.

U Bogdašiću smo zabilježili slijedeće lokalitete:

1. BABINO — nalazi se sjeverno od Miljevaca, poviše Marovića, na sljemenu Vrmca.

2. BAJATOVO — nalazi se sjeveroistočno od Maslovara.

3. BAJI — vidi Đuraševići. Tu je izvor žive vode.

4. BIJELE TRAVE — nalaze se od mosta Petkovića prema sjeveru, uz krše visoko.

5. BISKUPOVICI — nalaze se uz Šimunoviće.

6. BOGDAŠKA ULICA — granica između Kavca i Bogdašića, a ispod bistrijerne.

7. BRAJACI — nalaze se sjeverno od Janovića. Tu je izvor žive vode.

8. BRDO — predio između Petkovića i Marovića. Po sredini Brda zemlja je propala otprilike za 1,5 m dubine uslijed podzemnih voda, a na vrhu Brda postoji još hrast koji je star sigurno preko 500 godina, pod kojim su se održavali zborovi bokeljskih sela, bližih i daljih.

9. BRIJEG — vrtovi od Pekovića do bogdaške ulice.

10. BRKANI — bratstvo na sjeveru sela Bogdašić, ispod izvora Zvjerače, a zadnje naselje prema Gornjoj Lastvi. Izvor vode, o kojemu je riječ, vrlo je važan i zbog toga što iz njega potječe rječica Gradiošnica te i količine same vode koja je za vrijeme Austrije bila prebačena cijevima na Vrmac za potrebu vojske. Sada je vodovodna instalacija porušena. Vrlo je interesantno da se na ovoj visini, višoj od 500 m, nalazi tako jaki izvor žive vode. Izvori žive vode na ovoj visini omogućili su život pučanstvu i stoci kroz vijekove na ovom poluotoku. Uslijed straha od Turaka sav narod poluotoka Vrmca okupljao se na vrhu Vrmca zbog lakše odbrane.

11. CARINE — nalaze se od mlina, poznatog u selu, do Gradca (sv. Petar).

12. CIKI — Vidi Đuraševići. Tu je izvor žive vode.

13. ČISTI VRH — nalazi se na raskršću Prćanja, Bogdašića, Gornje Lastve i Mula.

14. DRAGANJE — nalazi se poviše kuće Lukovića.

15. DRAGOLJAN — predio na putu između sv. Vrača i sv. Đorđa, ispod bratstva Lukovića. Pošto bi se narod baš na pomenutom putu odmarao, taj se predio prozvao »počivalo«. Analognu pojavu imamo u samom Kotoru. Između donjeg grada i vrha sv. Ivana, baš na sredini puta, imamo Bogorodičnu crkvicu koja je iz istog razloga prozvana »Gospa od počivala«.

16. DRAZINO — nalazi se sjeverno od Gradca (sv. Petra).

17. DUGE — brdo koje se prostire od Petkovića do tromeda: Tivat — Gornja Lastva — Bogdašić.

18. DURASEVICI — Ovaj je lokalitet tako nazvan po istoimenom bratstvu, a nalazi se ispod sv. Ilije. Sv. Ilija je krajnja sjeveroistočna granica Bogdašića. Na ovom je lokalitetu nekad bila Bogorodičina kapela. Neki se okolni vrtovi i danas po toj kapeli nazivaju »ZA GOSPOĐICU«. Pošto je ta Bogorodičina kapela bila dotrajala, a da bratstva Đuraševići, Biskupovići i Šimunovići ne bi ostala bez kapele, zajednički su podigla crkvu 1773. god. (tako da su sve ostale kapele mnogo starije) na čast sv. Đorđa, na nadmorskoj visini od oko 400 m, ali su ipak u njoj podigla Bogorodičin oltar kao naknadu za negdašnju kapelu. Prilikom oranja jedan je seljak našao zvono, uzeo ga i predao porodici Đura Nikova Markovića, koja ga je držala dugo vremena. Pred svoju smrt Đuro Marković je predao to zvono tadašnjem župniku don Bogdanu Petroviću, koji ga je pohranio u crkvi sv. Đorđa. Ukopnici crkve sv. Đorđa su slijedeći: Đuraševići, Markovići, Ciki, Baji, Šimunovići, Biskupovići i Lukovići. Poslije drugog svjetskog rata sva su se bratstva iselila i naselila na primorju po raznim susjednim mjestima, prinudeni novonastalim životnim uslovima. Ovo bratstvo više ne postoji, a obuhvatalo je Cike, Markoviće i Baje.

19. GLAVICA — nalazi se ispod Petkovića, niz Gradiošnicu.

20. GRADAC¹¹ — brežuljčić na kome se nalazi župska crkva sv. Petra na nadmorskoj visini od 145 m, a koja se smatra jednom od najstarijih crkava u Boki. Pismeni dokument — latinski natpis: IN NOMINE CHRISTI CLAUSTRUM ISTUD CONSTRUXIT REGULUS MAGISTER ukazuje da su benediktinci sagradili ovu crkvu i samostan, gdje se i danas vide ostaci nekadašnjeg zdanja. Na zapadnoj fasadi nalazi se ploča sa staroslovenskim natpisom koji glasi: »V IME OCA I SINA I SVETAGO DUHA I SVETE BOGORODICE I SVETIH VRHOVNIH APOSTOLA JA MILOSTIJU BOŽJOM JEPISKOP ZETSKI NEOFIT SAZDAH HRAM SIJ V OBLAST SVETAGO MIHAILA V DNI BLAGOČASTIVAGO I BOGOM, DRŽAV-

¹¹ Gradac — Gradec — Rid — Ridina su sinonimi za *Irid* na kojoj je podignuta crkva u Bogdašiću, što ukazuje na postojanje gradine na tom mjestu.

NAGO I SVETORODIMAGO GOSPODINA KRALJA STJEFANA
UROSA SINA PRVOVJENČANOGA KRALJA STJEFANA VUNUKA
SVETAGO SIMEONA NEMANE V LIETO 6757—6777.¹²

21. GRADIOŠNICA — rječica koja izvire na granici Bogdašića i Gornje Lastve. Velikim dijelom protiče kroz Bogdašić, potom teče granicom između Kavča i Mrčevca, te svojim novim koritom između brežuljaka Zeljkova (vulgo: Žekova) i Mihove Glavice, novim ušćem utiče u more. Novo ušće je prokopano da bi se sačuvao aerodrom i magistrala od poplave. Po njoj se mjesto kod Doma kulture, naziva Gradiošnica. Danas se i mjesna zajednica ovog područja naziva Gradiošnica. Tu je poslije zemljotresa izgrađena nova osmogodišnja škola.

22. GREDA — okuka na putu Kremenice prema mostu Petkovića.

23. JANOVIĆI — bratstvo koje se nalazi poviše bratstva Petkovića. Ovdje se nalazio domaći uljani mlin. Tu je izvor žive vode.

24. JAŠTRICA — podnožje Rida (sv. Petra) prema jugu.

25. KANAVIĆI — nalaze se u blizini bratstva Maslovara.

26. KNEŽINE — mala visoravan iznad Veljeg rida na brdu Rudine.

27. KOSTANJICA — nalazi se istočno od Đuraševića.

28. KREMENICA — nalazi se između Trstenika i mosta Petkovića.

29. KUK — predio na granici između Gornje Lastve i Bogdašića, na nadmorskoj visini od oko 450 m. Između njega i Pasi-glava 1981. god. podignut je spomenik palim žrtvama.

30. LAZINE — nalaze se podno Rida sv. Vrača sa zapadne strane.

31. LUKOVIĆI — nalaze se između Marovića i Šimunovića. Tu je izvor žive vode.

32. MARKOVIĆI — nalaze se poviše Šimunovića — vidi Đuraševići. Tu je izvor žive vode.

33. MAROVIĆI — nalaze se između Brajaka i Lukovića, sjeveroistočno od sv. Vrača. Ranije su tu živjeli Iakovići koji su svoje imanje prodali Marovićima i iselili se. Tu je izvor žive vode poznat pod imenom »Lakovića voda«. Ovdje se nalazio domaći uljani mlin.

34. MASLOVARI — nalaze se između Janovića i Brajaka. Tu je izvor žive vode.

35. MATÉTINO — predio između Maslovara i Petkovića, ali zapadno od Maslovara.

¹² Postoje oprečna mišljenja oko toga da li je ploča sa natpisom prenešena iz neke druge crkve, kako je svojevremeno tvrdio Ivo Stjepčević («Prevlaka», Zagreb 1930, str. 10), ili se pak nalazi in situ.

36. MILIČIĆI — nalaze se blizu granice Kavča, između Janovića i Čelanovića.

37. MILJEVCI — predio poviše Marovića.

38. MOČALI — predio i voda između Gradca (sv. Petra) i Dražina. Tu je izvor žive vode kojim su se služili benediktinci, kao i izvorom ispod Gradca (sv. Petra).

39. MUŠNICA — izvor žive vode između Brda i Maslovara koji je Austrija uredila za potrebe svoje vojske, a koristilo se i stanovništvo. Podno Mušnice je Austrija sagradila i bistijernu pri putu radi lakšeg pristupa za korišćenje vode. Ova je bistijerna u narodu poznata pod imenom »bistijerna Brajaka«.

40. NACELJA — zemljište od crkvice sv. Vrače prema jugu.

41. PETKOVIĆI — nalaze se u blizini Gradca, stare benediktinske crkve sv. Petra s istočne strane, a zapadno od Janovića. Ovdje se nalazio domaći uljani mlin i izvor žive vode pod imenom Ladovo.

42. PIŠTALA — izvor žive vode u Dugama ispod Vilinih jama. Hladan izvor na velikoj visini za stoku.

43. PODKUNJICA — predio ispod Gradca (sv. Petra).

44. POD RID — predio ispod župske crkve sv. Petra, kod rječice Gradiošnice.

45. POLJANA — predio na izvoru vode Močale.

46. POPOVA GLAVA — najvišiji vrh brda Rudine. Nadmorska visina od 600—650 m.

47. POPOVIĆI — nalaze se kod crkve sv. Đorda. Tu je izvor žive vode.

48. RADINOV POTOK — nalazi se između Votnića i Trstenika.

49. RADONJI — glavica niže predjela Popova glava, prema Mrčevcu. Ovdje se križa granica Mrčevca, Bogdašića i Tivta.

50. RUDINA — predio, odnosno brdo, između Mrčevca, Bogdašića i Tivta.

51. SAMATINJE — nalazi se istočno od Janovića.

52. SEOSKE STRANE — predio između Čelanovića i Tivta.

53. SPILA — vodopad koji se nalazi sjeverno od Petkovića, kao dio Rudine.

54. SV. ILIJA — krajnja sjeveroistočna granica Bogdašića, na čijem se vrhu nalaze ostaci nekadašnje istoimene kapelice na nadmorskoj visini od oko 720 m. po kojoj je i sami vrh dobio ime sv. Ilija. Podno vrha sv. Ilije, bliže putu, koji je Austrija napravila u vojne svrhe, u jednoj vali bila je katolička kapela sv. Petke, koja je danas u ruševinama. Bistijernu, koja postoji i danas, napravila je Austrija za vojsku.

55. SV. PETKA — To je, kako je već rečeno, kapelica u ruševnom stanju, a nalazi se između sv. Ilije i kolnog puta u pravcu

Gornje Lastve koji je Austrija gradila, ali ga nije dovršila jer je propala. Nadmorska visina je oko 600 m. Datira po prilici iz XV vijeka.

56. SV. VRAČA — To je jedna od najstarijih crkava na terenu Bogdašića. Kad je crkva sv. Petra pripadala benediktincima sv. Vrača je bila župska crkva u Bogdašiću. Po V. Koraću je možda nešto mlađa od crkvice sv. Bazilija u Stolivu, znači početak XVI v.¹³ Nalazi se na nadmorskoj visini od oko 400 m. Uz crkvu je groblje i razabiru se ostaci župske kuće. Još i danas postoji zvono koje je staro oko 500 godina. I ova je crkva podignuta na grebenu, te se i taj prostor zove Rid.¹⁴

Ime »Sv. Vrača« ne postoji u crkvenom kalendaru ali se odo- maćilo u Boki, a odnosi se na praznik sv. Kuzme i Damjana.

57. SIMUNOVICI — nalaze se stranom između Biskupovića i Brkana. Tu se nalazi izvor žive vode (česma) zvan »voda Šimunovića«.

58. TOMOVINA — dâci pod put između Votnića i Radinovog potoka.

59. TRIPINOVICI — bratstvo izumrlo, a njihove se zgrade i danas nalaze istočno od sv. Đorđa. Tu je izvor žive vode.

60. TRSTENIK — voda i predio nekih 300 m daleko od crkve sv. Petra na putu za Petkoviće, između Radinovog potoka i Kremenice.

61. TUPINA — majdan ispod Trstenika iz kojeg se vadio tup za gradnju svodova na raznim građevinama. Tako je i crkva sv. Tripuna u Kotoru posvođena tupom iz Bogdašića.¹⁵

62. UBO — predio i izvor žive vode u Đuraševićima, između kuće Cika i Zvjerače.

63. VELJI RID — nalazi se ispod sv. Vrača do rječice Gradišnice kao ogranak brda Rudine.

64. VILINE JAME — nalaze se u Dugama.

65. VOTNIC (vulgo Vojnik) — nalazi se između Močala i Trstenika.

66. ZELENIKA — nalazi se istočno od Petkovića.

67. ZVJERAČA — izvor žive vode poviše bratstva Brkana.

2. MRČEVAC

Mrčevac, selo čiji se mještani bave poljoprivredom i stočarstvom, na istoku graniči Bogdašićem, na zapadu Krtolima i Tivtom, a na jugu Kavčom. U Mrčevcu smo zabilježili slijedeće lokalitete uključivši i predjele uz njihovu najpribližnju topografsku oznaku.

¹³ Istorija Crne Gore, 2/2, Titograd 1970, str. 511—512.

¹⁴ Up. napomenu 11.

¹⁵ Ivo Stjepčević, Katedrala sv. Tripuna, Split 1938, str. 8 i 68.

1. BOBOVIŠTA — nalaze se na morskoj obali podno aerodroma.
2. BOŽINOVIĆI — predio i bratstvo u blizini Studenca i izvor žive vode. Tu je bio uljani mlin. U toku rata na ovom predjelu bilo je sjedište Sreskog komiteta KPJ za Kotor.
3. BRDO — nalazi se u Božinovićima i to između kuće Anta M. Božinovića i Tusova potoka.
4. BUGARINO — nalazi se sjeverozapadno od Brda.
5. CEKOVINA — predio ispod bratstva Matijevića.
6. DUMIDRAN — nalazi se blizu magistrale. Taj teren ustvari pravi granicu između Tivta i Mrčevca, a pripadao je plemićkoj obitelji Biscucchia (Beskuća). To je jedina plemićka kuća koja je ostala na tom terenu. U njenom dvorištu nalazila se kapela sv. Barbare. Oko nje bilo je nekoliko grobova. Pomenuta kapela datira vjerojatno iz XVII vijeka.
7. DŽUOVO — nalazi se južno od Brda, a istočno od Matijevića.
8. GNJILE — predio između trafo-stanice i puta koji vodi za polje.
9. GRDANJA — predio i voda između Matijevića i Rahovića.
10. ISPOD CRKVE — predio ispod crkve sv. Agate do Milatove glavice. Na tom predjelu ima maslinjaka.
11. KALARDOVO — nalazi se podno aerodroma pa do mora.
12. KOMAT — granica između Tivta i Mrčevca.
13. KOSTANJICA — nalazi se sjeverno od crkvice sv. Agate. To je ranije bilo vlasništvo Veronića.
14. KRAŠOVINA — nalazi se uz put koji vodi prema crkvi sv. Petra (u Bogdašiću), a u blizini mlina. Baš tu na tromedi: Kavač—Mrčevac—Bogdašić, blizu rječice Gradnošnice, nalazio se žitni mlin, vlasništvo Maslovara.
15. KRETA — nalazi se jugoistočno od Džuova.
16. KRSTAC — visoravan koja se nalazi blizu raskrsnice Tabela iz koje se ide u Matkoviće, Rahoviće, Matijeviće i na Velji most. Ovdje su se nalazili posjedi opatije sv. Đorđa.
17. KUKULJINA — prvi brežuljak između rezervoara benzina za aerodrom, magistrale i mora.
18. KURADINOVO — nalazi se južno od Punčela.
19. LAZINE — nalaze se istočno od Krete.
20. LOKVA — nalazi se između Božinovića i Matijevića. Tu su lijepi vrtovi koji se natapaju iz Studenca.
21. LUKE — nalaze se između Krsca i Pudarice.
22. MAČINO — predio na putu Mrčevac—Dražino. Ovaj je put granica između Mrčevca i Bogdašića. Tu se nalaze ostaci stare konjitijske kuće.

23. MARKOV STAN — predio između puta koji vodi za polje i rječice Gradišnice. Na ovom predjelu ima vrtova i vinograda.
24. MATJEVIĆI — bratstvo i predio u centru Mrčevca, na visoravni.
25. MATKOVIĆI — bratstvo koje se nalazi na Krsu.
26. MIHOVA GLAVICA — brežuljak uzduž kolnog puta od Mitrovice do trafostanice. Značajan je i sa strategijskog stanovišta, jer je tu u doba rata talijanska vojska imala svoje uporište.
27. MILATOVA GLAVICA — nalazi se južno od crkvice sv. Agate.
28. MITROVINA — raskršće puteva Mrčevac — Tivat — aerodrom.
29. PANTICE — nalazi se južno od Milatove glavice.
30. POŠARINO — nalazi se između Lokve i Džuova.
31. PUDARICA — nalazi se južno od Kuradinova.
32. PUNČELI — nalaze se jugoistočno od Matijevića.
33. PUTISTA — raskršće puteva Gnjile — Vidovina.
34. RADONJI VRH — kosa poviše Vijenaca i Velje dubrave.
35. RAHOVIĆI — bratstvo udaljeno nekih 300 m. od Krsca prema Tivtu.
36. ROLOVINA — predio između Dumidrana i Kukuljice.
37. SELO — nalazi se između Studenca i crkvice sv. Agate.
38. STUDENAC — izvor žive vode u bratstvu Božinovići.
39. Sv. AGATA — crkvice koja se nalazi pri vrhu Mrčevca na nadmorskoj visini od nekih 200 m, blizu puta koji vodi za Tivat a u blizini Tivatske granice. Uz crkvicu je groblje. Ova crkvice datira iz XV v. a obnovljena je za župnikovanja don Iva Petkovića.
40. TORINA — nalazi se iznad kuća Božinovića.
41. TRIPETINO — predio i voda na putu iz Matijevića za Tivat i granica između Tivta i Mrčevca.
42. TUSOV POTOK — nalazi se između Mačina i Božinovića. Na dnu potoka, blizu mosta, su Smodlake koji su imali uljani mlin.
43. VAJDOVI — nalaze se zapadno od Gradca (sv. Petra u Bogdašiću).
44. VALE — predio od Doma kulture do Mačina.
45. VELJA DUBRAVA — predio od Kostajnice do Vijenaca.
46. VELJA PEČA — nalazi se između Vala i Tusova potoka.
47. VELJI MOST — nalazi se na granici između Kavča i Mrčevca.
48. VERONICA IMANJE — predio koji se nalazi zapadno od Studenca a sjeveroistočno od Matijevića. Prostire se od crkvice sv. Agate do Milatove glavice, a s kućom seže do poviše Matijevića.

49. VIDOVINA — nalazi se između puta koji vodi za Tivat i rječice Gradiošnice, blizu doma kulture.

50. VIJENCI — brdske kose koje se nalaze povrh borove šume, a poviše Kostanjice.

51. VRIJES — predio koji se prostire od Mitrovine prema Rahovićima. Narod tako naziva taj predio najvjerojatnije umjesto da ga zove Frijes, koji bi naziv odgovarao po fresini koja raste na ovom lokalitetu. Kovači su u nedostatku uglja koristili njeno korjenje.

52. ZBORNICA — predio koji se nalazi između Božinovića i Matijevića. Na ovom su se mjestu godinama održavali seoski zborovi.

53. ZELJKOVO (vulgo : ŽEKOVO) — brežuljak koji se nalazi između ušća Gradiošnice i aerodroma. Tu su se nalazili posjedi opatiije sv. Đorđa.

54. ŽUKOVO — brežuljak istočno od Zeljkova, pri samom polju.

Po statistici iz 1565. god. u Mrčevcu je bilo 38 domova.¹⁶

3. KAVAČ

Kavač se nalazi između Grblja, Krtola, Skaljara i Bogdašića, tako da s juga graniči Grbljom, sa zapada Krtolima, sa istoka Skaljarima, a sa sjeverozapada Bogdašićem. Mještani se bave poljoprivredom i stočarstvom. Uspjeli smo saznati za 55 lokaliteta čije nazive donosimo u daljnjem tekstu uz najpribližniju topografsku oznaku, gdje se pominju i četiri bratstva: Počanići, Matijevići, Čelanovići i Popovići.

1. CAREVA LIVADA — nalazi se između magistrale i Glavina brda. Taj prostor danas omladina koristi za igru.

2. CVIJETOVINA — nalazi se ispod puta od mlina Čelanovića.

3. ČELANOVICI — nalaze se od Janovića (u Bogdašiću) prema jugu. Uz kolni put su imali motorni žitni i uljani mlin.

4. ČKOLJE — mali predio u blizini Počanića na kome se nalazi kapelica sv. Ane na nadmorskoj visini od oko 170 m koja datira po prilici iz XV v. Kapelicu je pogodila bomba za vrijeme prvog svjetskog rata i teško oštetila. Obnovljena je 1938. god. za župnikovanja don Bogdana Petrovića. Na obnovi te kapelice radio je kao zidar Ivo Brkan pok. Mata.

5. ČOKLIĆ — nalazi se ispod Grašovine.

6. ČUKOVINA (Vučetići) — nalazi se između Sv. Petke i kolnog puta. Tu je izvor žive vode. Na Ricov stan su imali domaći uljani mlin.

¹⁶ Ivo Stjepčević, Kotor i Grbalj, Split 1941, str. 47.

7. DONJI POČANIĆI — nalaze se na Življevinu.
8. DRAGAMUZE — nalaze se na Lovricanju.
9. DRMANI — nalaze se poviše Matijevića, podno tvrđave »Markov-do«.
10. DRŽULOVICA IMANJE — nalazi se kod Careve livade, u polju.
11. DUBRAVA — Ovo je opći naziv za svaki šumoviti predio. Takav jedan šumoviti predio imamo poviše Matijevića.
12. DUMANI — predio koji se otprilike nalazi u sredini Kavča, iznad kolnog puta, a južno od spomenika palim borcima u drugom svjetskom ratu.
13. FRASKA — nalazi se u blizini Čukovine, pokraj kolnog puta. Na ovom se lokalitetu nalazi spomenik palim Kavčanima u drugom svjetskom ratu.
14. FRATROVO — nalazi se poviše Janove vode.
15. GIMOVO — predio između Čelanovića i crkvice sv. Ane.
16. GLAVINO BRDO — brežuljak koji se nalazi ispod Matijevića prema polju, ispod puta, ili bolje: od Odoljena do Velikog Kovina.
17. GORNJI POČANIĆI — nalaze se ispod Riđana. Podno Gornjih Počanića, a ispod seoskog puta, koji se spaja s kolnim putem koji vodi prema Trojici, nalazi se crkvice sv. Križa s grobljem, na nadmorskoj visini od oko 120 m. Oko ove crkvice se vide temelji starije istoimene crkvice koja vjerojatno datira iz XIV v., dok je novija iz XVII v., a građena je unutar temelja stare. Prva crkvice je građena na špiljastom terenu, pak je vjerojatno zbog toga i stradala 1667. god. od potresa. Pokraj ove crkvice prolazi put koji se zove »Ulica sv. Križa« i spaja put koji prolazi ispod crkvice i put koji prolazi poviše crkvice.
18. GRAŠOVINA — nalazi se istočno od Kamenara.
19. JANOVA VODA — nalazi se između Marovine i Fratrova.
20. JASEN — izvor žive vode ispod Žiljevine.
21. KAMENARI (vulgo: Kamenarovo) — nalaze se između Čelanovića i Vučetića.
22. LADRINA — nalazi se u Počanićima. Ima lijepih voćnjaka i vinograda.
23. LAMPROVO — stijena poviše mlina (poznatog u selu); zgodno lovište jazavaca.
24. LIVADA KAPETANA BESTIJE — nalazi se između Lovanje i Glavinog brda.
25. LOČANJ — izvor žive vode koji se nalazi na jugoistočnoj strani crkvice sv. Ivana.
26. LOVANJA — zemljište u polju od Glavinog brda prema jugu.

27. **LOVRICANJ** — nalazi se otprilike na sredini između Popovića i sv. Ivana, na niže put polja.

28. **MALI KOVIN** — nalazi se od Velikog Kovina do Počula.

29. **MAROVINE** — nalaze se od Počula do Gradiošnice.

30. **MATJEVIĆI** — prvo naselje od Trojice prema sjeveru. U ovom predjelu se nalazi crkvice sv. Ivana s grobljem iz XV v. Ima visoki zvonik u odnosu na crkvicu, kao što je slučaj sa zvonikom na crkvici sv. Vrače u Bogdašiću i na crkvici sv. Ane na Prčanju.

31. **MEDOVINA** — nalazi se između Kovina i Željкова.

32. **MOĆE BRDO** — nalazi se podno brežuljka Ricova stana pa do kolnoga puta.

33. **NOGALJE** — nalaze se nekih 50 m dalje od Veljeg mosta na Gradiošnici u pravcu Trojice, kod kuće Nika F. Petkovića.

Nije na odmet napomenuti da za ovaj naziv imamo još dvije varijante sa osnovnim pojmom »noga«. **PODA** i **PODI** su oblici grčke imenice **PUS** = noga, koje smo prihvatili uz drugi naglasak: umjesto »**PÓDA**« imamo »**PODÁ**«, a umjesto »**PODI**« imamo »**PÓDI**«. Iz ovih oblika smo skovali nazive »Nogalje« i »Nogalja«.

34. **ODOLJEN** — nalazi se ispod Trojice granicom Grblja i Kavča pa do naselja. Na samom početku ovog lokaliteta bio je žitni i uljani mlin, a pri dnu istog bilo je samo žitnih mlinova. Gornji mlin i danas postoji, a donje je srušio potres 1979. god. Ako se uzme u obzir da na tom terenu za vrijeme kiša voda toliko nabuja da teče kao rijeka, što nam dokazuju pomenute vodenice, onda naziv Odoljen, koji nalazimo u arhivskim svescima, mogao bi se zamijeniti logičnijim i pravilnijim nazivom »**VODOLJEN**«. U stara vremena bilo je mlinova i na grbaljskoj strani.

35. **PISKAVICA** — To je najoštrija okuka na kolnom putu između Trojice i Veljeg mosta, udaljena od Trojice oko 3,5 km.

36. **POČULI** — nalaze se sjeverno od Malog Kovina.

37. **PODÁ** — nalaze se na početku Kavča, iza Trojice, ispod puta između staroga puta i potočića koji ide od Trojice na više.

38. **POKULE** — nalaze se južno od Počula na Ratkovoj glavici.

39. **POPOVICI** — nalaze se kod spomenika palim borcima u drugom svjetskom ratu.

40. **RATKOVA GLAVICA** (vulgo: Ratkovina) — nalazi se južno od Počula.

41. **RICOV STAN** — To je negdašnje vlasništvo kotorske obitelji Rizzo Pietà, čiji se natpis nalazi na kapelici sv. Nikole i sv. Franje. U dvorištu kuće se vide ostaci pekare za kruh. Na ovom imanju u XIX v. podignuta je pravoslavna crkva sv. Petke sa zvonikom na preslici (sa tri zvona) uz koju je groblje. Sve su kapelice

i crkve stradale od potresa 15. aprila 1979. god. Za vrijeme kraljevine Jugoslavije u ovoj plemićkoj kući bila je otvorena osnovna škola za Kavač, koja sada ne radi zbog malog broja djece.

42. RIDINE — nalaze se visoko iznad Počanića.

43. ROKOVINA — nalazi se ispod Vinogradine.

44. ROLJOVINA — nalazi se na početku Kavča, iznad puta, prva dubrava iza Trojice.

45. SINJAREVO — nalazi se u polju između brežuljaka i magistrale.

46. STOLIVO — nalazi se ispod Kamenara, ispod puta, južno od Lamprva.

47. STRANE — nalaze se iznad Čelanovića i Marovića, uz Vrtnac.

48. TOMOVINA — nalazi se niz Gradiošnicu pa do Veljeg mosta.

49. VELIKI KOVIN — prostire se od Glavinog brda do Malog Kovina.

50. VELJA PEČA — nalazi se ispod Cvijetovine.

51. VELJI MOST — zapadna granica između Kavča i Mrčevca.

52. VINOGRADINA — nalazi se ispod bratstva Čelanovića, a između dva puta.

53. VUČETIĆI — vidi Čukovina.

54. ZBORNICA — prostire se od staroga puta koji vodi za sv. Ivan pa na niže prema polju.

55. ZILJEVINA — nalazi se nešto više od 1 km od Trojice kolnim putem prema Tivtu i tu se nalazi izvor žive vode.

Po statistici iz 1565. god. u Kavču je bilo 43 doma.¹⁷

* * *

Za čitav ovaj rad dužnu zahvalnost dugujem don Bogdanu Petroviću, dugogodišnjem župniku u ova tri sela, Krstu P. Biskupoviću, Antu M. Božinoviću i Niku Đ. Maslovaru koji su mi pomogli i pružili mnogo korisnih podataka.

¹⁷ Ivo Stjepčević, Kotor i Grbalj, Split 1941, str. 47.

S u m m a r y

TOPONYMS OF BOGDAŠIĆI, MRČEVAC AND KAVAČ

Cjelimir STANIĆ

In this paper the author treats 67 toponyms of Bogdašić, 54 toponyms of Mrčevac and 55 toponyms of Kavač with their nearest topographic designation. Besides, he presents the historic data connected to a certain locality.

In the initial treatment of the Bogdašići toponyms the author explains the etymology of the name Bogdašić comparing it with the Greek, Latin and Italian etymology of the name Tivat, including the genesis of that name in our language and finally makes the conclusion that Tivat and Bogdašić might etymologically be the same name in different variants.